

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN SOSYAL UYUM VE BECERİ DÜZEYLERİ İLE DEĞER KAZANIMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Haluk Tanrıverdi¹
Nejla Erarslan²

ÖZ

Bu araştırma okul öncesi çocukların sosyal uyum düzeyleri ile değer kazanımları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamına 2013-2014 eğitim öğretim yılında İstanbul Kartal ilçesindeki devlet anaokullarında öğrenim gören 214 çocuk alınmıştır. Veri toplama yöntemi olarak, “değer kazanımları ölçeği ile “sosyal uyum ve beceri ölçeği” kullanılmış ve öğrencilerle ilgili özellikler öğretmenler (n:210) tarafından doldurulmuştur. Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 21.0 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma istatistiklerinin yanında, t testi, tek yönlü anova ve tukey testlerinden, korelasyon ve regresyon analizinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda; okul öncesi çocukların sosyal uyum ve beceri düzeyleri ile değer kazanımları arasında pozitif yönlü ilişkiler olduğu sonucuna varılmıştır. Sosyal uyumun değer kazanımını arttırdığı, sosyal uyumsuzluğun ise değer kazanımını etkilemediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Çocuklar, Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk, Değer Kazanımı

THE RELATIONSHIP BETWEEN the PRESCHOOL CHILDREN’S LEVELS of SKILL and SOCIAL ADAPTATION and THEIR ACQUISITION of MORAL VALUES

ABSTRACT

This study was conducted in 2013-2014 academic year with children attending to the state kindergartens located in Kartal districtinct of İstanbul in order to determine the relationship between the preschool children’s levels of social adaptation and their acquisition of moral values. In this study, “acquisition of moral values scale” and “social adaptation and skills scale” were used as data collection tools and teachers (n:210) filled the forms. Data obtained from the research were analyzed using by SPSS 21.0 software. T test, one-way ANOVA and tukey tests, correlation and regression analysis along with frequency, percentage, average and standard deviation statistics were utilized in evaluating the data. At the end of the study. Result show it has been found that there are positive correlations between the preschool children’s levels of skills and social adaptation and their acquisition of moral values. Hence, It has been determined that social adaptation increases the acquisition of moral values whereas social maladjustment doesn’t affect the acquisition of moral values.

Keywords: Preschool Children, Social Adaptation, Social Maladjustment, Acquisition of Moral Values

Makale Geliş Tarihi: 03.05.2015

Makale Kabul Tarihi: 20.06.2015

¹ Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, haluktanriverdi34@gmail.com

² MEB Kartal Kız Teknik ve Meslek Lisesi Uygulama Anaokulu Öğretmeni, gumus_pasa@hotmail.com

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olarak insan; sosyal ilişkiler oluşturma ve yaşamının her aşamasında diğer insanlarla sosyal ilişkilere dahil olma eğilimi taşımaktadır. Bu eğilim diğer insanlarla iletişim adına yatkınlık kazandırmaktadır. Doğumundan beri sosyalleşme içerisinde olan birey, sosyal becerileri ile hayatını yapılandırmaya devam ederken bu sosyalleşmenin doğumdan öncesinde anne karnından başladığı kabul edilmektedir (Gander ve Gardiner, 2007). Bu durum okul öncesi eğitim programlarında da önemsenmektedir. Sosyal becerilere sahip; başkaları ile iyi ilişkiler kuran, toplumsal kurallara uyan ve toplumsal değerleri benimseyen, sorumluluk yüklenen, haklarına sahip çıkan ve başkalarının haklarına saygı gösteren bireyler yetiştirmek için okul öncesi eğitimin niteliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar (OSBEP: 2012) benimsenmektedir. Dolayısıyla okul öncesi çocuklarda sosyal ilişkiler oluşturma ve sosyal becerileri geliştirip, değerler kazanma, oldukça geniş ve tüm günlük yaşamı etkileyen bir durumdur.

Sosyal beceri kavramı; sosyal ilişkileri başlatma, devam ettirme ve sonlandırmaya, memnun edici olmayan, nahoş durumlarla yüzleşip üstesinden gelmeyi, yaşanan çatışmaları çözümlenmeyi ve girişimde bulunabilmeye ilgili yetenekleri kapsamaktadır (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Sosyal becerinin yetersizliği söz konusu ise; sosyal ilişkiler dâhilinde eylemde bulunamama, bireysel kontrolün zayıf olması, sahip olunan etkileşime dair yetenekleri gösterememe olarak ele alınmaktadır (Greshaw, 1988). Bireyin sosyal becerisinin olması, bireyin kendisi ve çevresi ile dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi sağlıklı şekilde sürdürebilmesine yani sosyal uyumunu da kolaylaştırır (Yavuzer, 2007; Çifçi ve Sucuoğlu 2004).

Bu çalışmada bahsedilecek olan ve önem arzeden bazı olgu ve kavramlardan bahsedilmesi gerekmektedir. Bunlardan ilki benlik kavramıdır. Bireyin çocukluktan itibaren çevresiyle kurduğu iletişim, diğer bireylerle etkileşimi ve ilişkileri onun kendi benliğini tanımasını sağlamaktadır. Bu açıdan, benlik kavramı sosyalleşme süreci ile yakından ilişkili kabul edilmektedir. (Arseven, 1986: 18) .

İkinci olarak sosyalleşme olgusundan bahsedilecek olursa; Çubukçu ve Gültekin (2006: 157) sosyalleşmeyi bireyin yaşadığı toplumun yaşam biçimini ve toplumdaki rolünü öğrenerek toplumla bütünleşmesi olarak ifade ederek öğrenme yoluyla gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Bu sebeple çocuklar sosyalleşme sürecini gözlemleyerek ya da model alarak gerçekleştirirler de okul öncesi eğitimin sosyalleşme de yeri büyüktür.

Sosyalleşmenin tüm bir yaşam boyunca devam eden bir olgu olduğu göz önünde bulundurulduğunda çocuğun ilk izlenimlerini yaşadığı aile içinde değer görmesi ve desteklenmesi; ayrıca sosyal becerilerin öğrenilmesinde ailesinden örnek alabileceği bir yetişkinin olması çocuğun ileriki yaşlarda sosyal yeterliliğe sahip bir birey olmasında etkili bir faktördür (Günindi, 2010: 36).

Çocukların genel olarak bildikleri doğruya uygun davranmasalar dahi farkındalık sahibi olduklarını söylemek mümkündür. Okul öncesi çağda, gerek kendi yaş grupları gerekse yetişkinlerle bir takım ortak işler yürütmeleri ve aldıkları görevleri başarıyla yerine getirmeleri beklenir. Bu açıdan birlikte vakit geçirmeye önem verilmesi, doğru yaptığı eylemlerin onaylanarak desteklenmesi, doğru bulunmayanların ise uygun bir dille uyarılarak düzeltilmesi sosyal gelişim açısından oldukça önemlidir.

Akran etkileşimi bireyde daha bebekken bile gözlemlenebilir olmasına rağmen çocuğun yaşamına etki edecek bir faktör olarak ancak okul öncesi çağda gündeme gelmektedir. Dört yaşından itibaren yaşlılar; çocuğun anne-baba, kardeşler ve yakın çevreden beklediği ilgi, onay ve kabulü yönlendirdiği bir alan olarak çocuğun hayatında önemli bir rol oynamaktadır (Gander ve Gardiner, 2007:314). Dört yaş ile çocuğun daha karmaşık oyunlar kurgulayabildiği, tek başına kalmaktan daha çok grup içinde faaliyetler yapabilen, farklı uygulamaları öğrenebilen bir birey halini alması beklenir. Bir sene içinde giderek sosyal hayata dâhil olması, bir birey olarak niteliklerini ve kimliğini fark etmesi, çevresinde olan bitenleri neden ve sonuç ilişkileri kapsamında değerlendirebilmesi, olgulara sıfatları uygun görüp buna göre değerlendirmeler yapabilmesi beklenir (Gander ve Gardiner,1998). Bu dönemde akran ilişkilerinin giderek önem kazandığı, bireyler arası ilişkilerin önem kazandığı görülmektedir.

Bu noktada, önem taşıyan bir kavram olarak cinsiyet rolleri ön plana çıkmaktadır. Anne babalar, öğretmenler, kardeşler ve diğer kişiler çocukların cinsiyet rollerini öğrenmede onları yönlendirmekte; toplumsal kalıp yargılar doğrultusunda gelişen beklentileri çocuğa aktarmakta ve çocuk bu kalıpların dışına çıktığında da onları eleştirmektedirler (Gander ve Gardiner, 2007: 323). Bu açıdan, cinsiyet rollerinin öğrenilmesi süreci önem taşımaktadır. Ebeveynler dışında akran ilişkileri ve öğretmenlerin cinsiyet rollerinin öğretilmesine öneme sahip olması okul öncesi eğitimin önemini de göstermektedir.

Çalışma açısından önem taşıyan bir diğer kavram değer kavramıdır. Değer “bir kişi ya da toplum için yararı olan her şey” olarak görülebileceği gibi “herkes için iyi, herkes için arzulanır olma” ve toplumlararası geçerliliğe sahip (Aydın, 2003a: 37) unsurlar olarak ifade edilmektedir. İşlevsel açıdan sosyal yapıyı etkileme gücü bulunan değerlerin nesilden nesile yapısı bozulmadan nasıl aktarılacağı da önemli bir sorundur. Bu sebeple değerler eğitimi önem kazanmaktadır. Akbaş, (2008: 9) değer öğretiminin, öğrencilerin ahlaki gelişimine katkıda bulunmanın ve karakterlerini olumlu yönde etkilemenin okulların görevlerinden biri olduğunu belirtmektedir. Akbaba-Altun’a (2003: 10) göre de toplumun değer yargılarının bir sonraki nesle aktarılması eğitimin amaçlarından biri olarak karşımıza çıkar. Değerlerin nesilden nesile aktarılmasında eğitim hazırlanan programlar yoluyla açık veya kapalı bir biçimde gerçekleşirken, eğitimciler de aktarım sürecinde önemli roller üstlenirler (Akbaba-Altun, 2003: 10).

Değerler eğitimi bireye değer kazandırma etkinliği (Hökelekli ve Gündüz; 2007) olarak ifade edilmektedir. Değerler eğitiminde etkili unsurların başında aile gelmektedir.

Değerler eğitiminin aile gerek kültürel kodları taşıma ve aktarma işleviyle gerek toplumsal yapının temel unsuru olmasıyla gerekse de çocuk açısından sosyalleşmenin gerçekleştiği ilk ve en önemli yer olması (Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2010: 25) nedeniyle değerler eğitimi bağlamında büyük önem kazanır. Yapılan araştırmada (Neslitürk, 2013) anasınıfına devam eden 5-6 yaş çocuklarının annelerine verilen değerler eğitimlerinin çocukların sosyal becerilerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Değerler eğitiminde okulda oluşturulan ortamın, öğretmenlerin ve idarenin öğrencilere yönelik tavrı ve örtük program gibi birçok unsurun değerler eğitiminin bir parçası olduğu (Keskin, 2008: 17-18); belirtilmektedir. Büyük oranda öğretmen merkezli bir yaklaşım olan değerlerin doğrudan öğretimi tündengelimci bir yapıya sahiptir ve telkin yoluyla öğretim ve davranış değiştirme olmak üzere iki farklı yöntemi içermektedir (Dilmaç, 2007: 34-36). Toplumun nitelikli davranışlar yetiştirmesi, okullarda değerler eğitiminin verilmesi ile mümkün olmakta bu yüzden bireyin sosyal ilişkilerinde sorun yaşamaması için karşılaşacağı ahlaki problemlerin çözümünde değerler eğitimi önemli rol oynamaktadır (Can, 2008: 46).

Değerlerle ilgili konu ve sorunlara metodolojik bakışla çözüm getirebilmede değerlerin sağlıklı analizine ihtiyaç duyulmaktadır. Değer analizi yaklaşımı temel amacı bireylere, karşılaştıkları değerlerle ilgili sorunlar noktasında karar verebilmeleri için bilimsel araştırma ve mantıksal düşünme sürecini kullanabilmelerine yardımcı olmak olan bu yaklaşım değere ilişkin soru/sorunları, duygulardan ziyade akıl yürütmeye dayalı olarak karara varmayı hedefler (Sarı, 2007: 62). Literatürde “değerler ayrımı” olarak adlandırılan yaklaşım diğer yaklaşımlarla paralellik taşıyan bir eğilim olarak kimi kaynaklarda yer almaktadır. Muhakeme yeteneğinin kazandırılmasını, öğrencilerinin kendi değer, tutum ve inançlarının farkında olmalarını ve tercihlerini belirlemelerini içeren bu yaklaşım birkaç açıdan diğer yaklaşımlardan ayrılmaktadır.

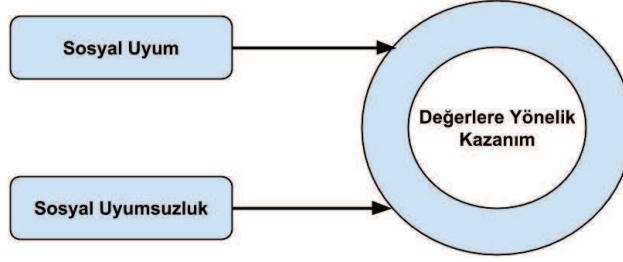
İlgili literatüre bakıldığında değerler eğitimi programlarının spesifik sosyal becerilere yönelik etkilerine ilişkin çalışmalara (Dereli-İman, 2014) daha sık rastlanmaktadır. Ayrıca okul öncesi çocuklarına verilen değerler eğitiminin sosyal uyum ve beceriler alanındaki etkilerine yönelik çalışmalar da (Ergin ve Ekşi, 2012) bulunmaktadır. Ayrıca, okul öncesi eğitim programlarında çocukların sosyalleşmelerinde değerler eğitiminin önemi vurgulanmakla birlikte; değerler eğitimine yönelik amaç ve kazanımların yeterli ölçüde yer almadığı (Gelişli ve Yazıcı, 2012: 91) ifade edilmektedir. Okul öncesi çocukların sosyal uyum ve değer kazanım düzeylerinin tesbit edilmesine yönelik bu çalışmanın bu konudaki araştırmalar yardımcı olacağı düşünülmektedir.

1.YÖNTEM

a. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma okul öncesi çocukların sosyal uyum ve sosyal uyumsuzluk düzeyleri ile değerlere yönelik kazanımı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın şematik modeli aşağıda görülmektedir. Araştırma ilişkisel tarama modelindedir.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

b. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul İli Kartal İlçesindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden beş altı yaş çocukları oluşturmaktadır.. Araştırma çerçevesinde Kartal İlçesinde bulunan ilköğretim okullarının anasınıfları arasından kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen 210 öğrenci örneklem olarak alınmıştır. Araştırma verileri bizzat araştırmacılar tarafından toplanmıştır.

c. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak çocukların yaşı, cinsiyeti, okul öncesi eğitime devam etme süreleri, anne ve babalarının yaşları ve öğrenim durumlarını içeren “Genel Bilgi Formu”, Çocukların değerlere yönelik kazanımla düzeylerini belirlemek amacıyla “Değerlere Yönelik Kazanım Ölçeği”, ile sosyal yapıya uyum düzeylerini belirlemede “Sosyal uyum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmaya alınan öğrencileri değerlendirmek için öğrencilere yönelik kişisel bilgiler, sosyal uyum ve değerlere yönelik kazanımları belirlemek için araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Öğretmenlerin her öğrenci için ayrı ayrı kişisel bilgileri girmeleri, sosyal uyumlarını ve değerlere yönelik kazanımlarını işaretlemeleri istenmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal Uyum Ölçeği

Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeği Esra Ömeroğlu ve Adalet Kandır tarafından 2005 yılında ilköğretim öğrencileri için oluşturulmuştur. Ölçeğin 5-6 yaşa uyarlanması 2007 yılında Murat Işık tarafından Adalet Kandır yönetimindeki yüksek lisans tezinde yapılmıştır. Ölçek, Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk olmak üzere iki faktör altında toplanarak oluşturulmuştur. Faktör 1 Sosyal Uyumla ilgili 17 madde, Faktör 2 Sosyal Uyumsuzlukla ilgili 8 madde olmak üzere toplam 25 maddeden oluşmuştur. Uyarlama

çalışmalarından sonra sınırlı sosyal uyum alt faktörü ve 12. ve 24. madde okul öncesi dönem çocuklarına uygun olmadığı için ölçekten çıkarılmıştır. 5-6 yaş aralığındaki çocuklara; anne-babalarından veya öğretmenlerinden bilgi alınarak uygulanmaktadır.

Sosyal uyum ölçeğindeki 25 maddenin genel güvenilirliği $\alpha=0,811$ olarak bulunmuştur. Yapılan Kmo ve Barlett analizi sonucunda KMO değerinin 0,850 olarak Barlett değerinin ise 0,05 den küçük olduğu ve faktör analizinin yapılabilir olduğu görülmüştür. Faktör analizi sonucunda toplam varyansı % 55,41 olan 2 faktör oluşmuştur.

Tablo 1. Sosyal Uyum Ölçeğinin Faktör Yapısı

Boyutlar	Maddeler	Faktör yükü	Varyans oranı	Cronbach' s Alpha
Sosyal uyum	Kolaylıkla arkadaş edinme	0,877	34,497	0,924
	Çevresindekilerle işbirliği yapmaya istekli olma	0,834		
	Arkadaşları ile iletişim kurma başarısı	0,804		
	Çevresi ile barışık bir çocuk olma	0,783		
	Kendini karşısındakinin yerine koyarak onu anlamaya çalışma	0,755		
	Arkadaşları ile yaşadığı sorunları çözümlmek için çaba harcama	0,730		
	Gerektiğinde çevresindeki insanlara yardım etmeye istekli olma	0,704		
	Kurallara uymayan arkadaşlarını uyarma	0,687		
	Duygu ve düşüncelerini açıkça söyleme	0,650		
	Uyarıldığında olumsuz davranışını tekrarlamamak için çaba harcama	0,631		
	Yeni öğrendiği şeyleri uygulamaya istekli olma	0,603		
	Karşısındakinin mutlu veya üzüntülü olduğunu anlama	0,587		
	Çevresinde olup bitenlerin farkında olma	0,566		
	Kendisinden küçüklere karşı hoşgörülü olma	0,559		
	Gerektiğinde sırasını bekleme	0,521		
	Kurallara uymaya özen gösterme	0,495		
	Yaptığı olumsuz bir davranışın ardından pişmanlık duyma	0,478		
Sosyal uyumsuzluk	Hoşlanmadığı durumlar karşısında öfkeli olma	0,868	20,914	0,708
	Kurallara uymayan arkadaşlarından etkilenme	0,821		
	Arkadaşları ile kavga etme	0,796		
	Çevresindeki eşyalara bilerek zarar verme	0,757		
	Başkalarının sözünü kesme	0,729		
	Başaramadığını düşünerek başladığı bir işi yarım bırakma	0,703		
Toplam Varyans % 55,412				

Sosyal Uyum faktörünü oluşturan 17 maddenin güvenilirliği $\alpha=0,924$ olarak bulunmuştur. Faktör analizi yapıldığında % 34,5 varyans oranı elde edilmiştir.

Sosyal uyumsuzluk faktörünü oluşturan 8 maddenin güvenilirliği $\alpha=0,708$ olarak bulunmuştur. Faktör analizi yapıldığında % 20,91 varyans oranı elde edilmiştir.

Değerlere Yönelik Kazanım Ölçeği Faktör Yapısı

Değerlere yönelik kazanım ölçeği araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranarak oluşturulmuştur. Ölçek uzman görüşü alınarak öğretmenler üzerinde uygulanmıştır. Değerlere yönelik kazanım ölçeğindeki 6 maddenin genel güvenilirliği $\alpha=0,811$ olarak bulunmuştur. Yapılan Kmo ve Barlett analizi sonucunda KMO değerinin 0,868 olarak Barlett değerinin ise 0,05 den küçük olduğu ve faktör analizinin yapılabilir olduğu görülmüştür. Faktör analizi sonucunda toplam varyansı % 71,720 olan tek faktör oluşmuştur.

Tablo 2. Değerlere Yönelik Kazanım Ölçeği Faktör Yapısı

Boyutlar	Maddeler	Faktör yükü	Varyans oranı	Cronbach's Alpha
Değerlere yönelik kazanım	İyilik ve hoşgörü içinde yaşamının insanları daha mutlu edeceğini anlar.	0,942	71,720	0,955
	Barış içinde yaşamının insan hayatına faydalarını kavrar.	0,920		
	Mutlu olmada kendimizi ve başkalarını sevmenin saygıya bağlı olduğunu anlar.	0,899		
	Yaşamın iyileştirilmesinde ve korunmasında sorumluluk alır.	0,880		
	Herkesin farklı özellikleri olduğu ve mutlaka başarabildikleri bir alanın olduğu duygusu onlara kazandırılır.	0,855		
	Hoşgörü, iyilik, barış içinde yaşamının insan hayatına faydalarını kavrar.	0,810		
Toplam Varyans % 71,720				

d. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı t-testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Tek yönlü (One way) Anova testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Tukey Post Hoc testi kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişkiyi Pearson korelasyon, etki ise regresyon analizi ile test edilmiştir. Elde edilen bulgular % 95 güven aralığında %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

2. BULGULAR

Araştırmaya alınan okul öncesi çocukların demografik özellikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Okul Öncesi Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde(%)
Cinsiyet	Kız	110	52,4
	Erkek	100	47,6
	Toplam	210	100,0
Annesinin Eğitim Düzeyi	İlkokul	22	10,5
	Lise	63	30,0
	üniversite	125	59,5
	Toplam	210	100,0
Babasının Eğitim Düzeyi	Lise	63	30,0
	üniversite	147	70,0
	Toplam	210	100,0
Ailesinin Gelir Düzeyi	Normal	148	70,5
	Çokİyi	62	29,5
	Toplam	210	100,0
Yaş Grubu	3-4Yaş	48	22,9
	4-5Yaş	120	57,1
	5-6Yaş	42	20,0
	Toplam	210	100,0
Okul Öncesi Kurumuna Başvurmadan Önce Kendisine Bakan Kişi	Anne	69	32,9
	Bakıcı	38	18,1
	Kreş	17	8,1
	Diğer	86	41,0
	Toplam	210	100,0
Eğitimiyle Doğrudan İlgilenen Birey	Anne	158	75,2
	Baba	15	7,1
	Diğer	37	17,6
	Toplam	210	100,0

Okul öncesi çocukları cinsiyet değişkenine göre 110'u (%52,4) kız, 100'ü (%47,6) erkek olarak dağılmaktadır. Okul öncesi çocukları annesinin eğitim düzeyi değişkenine göre 22'si (%10,5) ilkokul, 63'ü (%30,0) lise, 125'i (%59,5) üniversite olarak dağılmaktadır. Okul öncesi çocukları babasının eğitim düzeyi değişkenine göre 63'ü (%30,0) lise, 147'si (%70,0) üniversite olarak dağılmaktadır. Okul öncesi çocukları ailesinin gelir düzeyi değişkenine göre 148'i (%70,5) normal, 62'si (%29,5) çok iyi olarak dağılmaktadır. Okul öncesi çocukları yaş grubu değişkenine göre 48'i (%22,9) 3-4 yaş, 120'si (%57,1) 4-5 yaş, 42'si (%20,0) 5-6 yaş olarak dağılmaktadır. Okul öncesi çocukları okul öncesi kurumuna başvurmadan önce kendisine bakan kişi değişkenine göre 69'u (%32,9) anne, 38'i (%18,1) bakıcı, 17'si (%8,1) kreş, 86'sı (%41,0) diğer olarak dağılmaktadır. Okul öncesi çocukları eğitimiyle doğrudan ilgilenen birey değişkenine göre 158'i (%75,2) anne, 15'i (%7,1) baba, 37'si (%17,6) diğer olarak dağılmaktadır.

Araştırmaya katılan okul öncesi çocuklarının değerlere yönelik kazanımlarının yüksek ($2,355 \pm 0,593$); sosyal uyum düzeylerinin ortalaması incelendiğinde, "sosyal uyum" düzeyinin yüksek ($2,403 \pm 0,414$); "sosyal uyumsuzluk" düzeyinin düşük ($1,467 \pm 0,311$) olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Araştırmaya Alınan Okul Öncesi Çocukların Değerlere Yönelik Kazanımları Ve Sosyal Uyum Düzeyleri

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Değerlere Yönelik Kazanım	210	2,355	0,593	1,000	3,000
Sosyal Uyum	210	2,403	0,414	1,240	3,000
Sosyal Uyumsuzluk	210	1,467	0,311	1,000	2,500

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Okul Öncesi Çocukların Sosyal Uyum Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Sosyal Uyum	Kız	110	2,451	0,400	1,782	0,076
	Erkek	100	2,349	0,425		
Sosyal Uyumsuzluk	Kız	110	1,388	0,264	-4,010	0,000
	Erkek	100	1,554	0,335		

Erkek okul öncesi çocuklarının sosyal uyumsuzluk puanları($x=1,554$), kız okul öncesi çocuklarının sosyal uyumsuzluk puanlarından ($x=1,388$) yüksek bulunmuştur ($t=-4,010$; $p=0,000<0,05$). Sosyal uyum cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Okul Öncesi Çocukların Sosyal Uyum Düzeylerinin Annesinin Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Sosyal Uyum	İlkokul	22	2,219	0,414	3,834	0,023	3>1
	Lise	63	2,355	0,385			
	üniversite	125	2,459	0,419			
Sosyal Uyumsuzluk	İlkokul	22	1,398	0,255	1,901	0,152	
	Lise	63	1,526	0,304			
	üniversite	125	1,449	0,320			

Annesinin eğitim düzeyi üniversite olan okul öncesi çocuklarının sosyal uyum puanları ($2,459\pm 0,419$), annesinin eğitim düzeyi ilkokul olan okul öncesi çocuklarının sosyal uyum puanlarından ($2,219\pm 0,414$) yüksek bulunmuştur ($F=3,834$; $p=0,023<0,05$). Sosyal uyumsuzluk anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Okul Öncesi Çocukların Sosyal Uyum Düzeylerinin Yaş Grubu Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Sosyal Uyum	3-4Yaş	48	2,286	0,352	3,585	0,029	3>1
	4-5Yaş	120	2,410	0,430			
	5-6Yaş	42	2,515	0,406			
Sosyal Uyumsuzluk	3-4Yaş	48	1,576	0,261	10,129	0,000	1>3 2>3
	4-5Yaş	120	1,482	0,319			
	5-6Yaş	42	1,298	0,275			

Yaş grubu 5-6 yaş olan okul öncesi çocuklarının sosyal uyum puanları ($2,515 \pm 0,406$), yaş grubu 3-4 yaş olan okul öncesi çocuklarının sosyal uyum puanlarından ($2,286 \pm 0,352$) yüksek bulunmuştur ($F=3,585$; $p=0,029 < 0.05$). Yaş grubu 3-4 yaş olan okul öncesi çocuklarının sosyal uyumsuzluk puanları ($1,576 \pm 0,261$), yaş grubu 5-6 yaş olan okul öncesi çocuklarının sosyal uyumsuzluk puanlarından ($1,298 \pm 0,275$) yüksek bulunmuştur. Yaş grubu 4-5 yaş olan okul öncesi çocuklarının sosyal uyumsuzluk puanları ($1,482 \pm 0,319$), yaş grubu 5-6 yaş olan okul öncesi çocuklarının sosyal uyumsuzluk puanlarından ($1,298 \pm 0,275$) yüksek bulunmuştur ($F=10,129$; $p=0,000 < 0.05$). Buna göre, araştırmaya katılan okul öncesi çocukların yaş düzeyleri arttıkça sosyal uyum düzeyleri artmakta, sosyal uyumsuzluk düzeyleri ise azalma göstermektedir.

Baba eğitim düzeyi, aile gelir düzeyi, okula başvurmadan önce çocuğa kimin baktığı, çocuğun eğitimiyle kimin ilgilendiği değişkenleri açısından sosyal uyum düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır ($p > 0.05$).

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Okul Öncesi Çocukların Değerlere Yönelik Kazanım Düzeyinin Yaş Grubuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Değerlere Yönelik Kazanım	3-4Yaş	48	2,198	0,560	3,925	0,021	3>1
	4-5Yaş	120	2,351	0,619			
	5-6Yaş	42	2,544	0,502			

Araştırmaya katılan okul öncesi çocuklarının değerlere yönelik kazanım puanları ortalamalarının yaş grubu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tekyönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,925$; $p=0,021 < 0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Yaş grubu 5-6 yaş olan okul öncesi çocuklarının değerlere yönelik kazanım puanları ($2,544 \pm 0,502$), yaş grubu 3-4 yaş olan okul öncesi çocuklarının değerlere yönelik kazanım puanlarından ($2,198 \pm 0,560$) yüksek bulunmuştur. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan okul öncesi çocukların değerlere göre kazanım düzeyleri yaş düzeyleriyle birlikte artış göstermektedir.

Araştırmaya katılan okul öncesi çocukların değerlere yönelik kazanımları; cinsiyete, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, aile gelir düzeyi, okul öncesi kurumuna başvurmadan önce çocuğa bakan kişi, çocuğun eğitimi ile doğrudan kimin ilgilendiğine göre değer kazanım düzeyleri anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$).

Tablo 9' a baktığımızda Sosyal Uyum ile değerlere yönelik kazanım arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.566$; $p=0,000 < 0.05$). Buna göre sosyal uyum arttıkça değerlere yönelik kazanım artmaktadır.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan Okul Öncesi Çocukların Değerlere Yönelik Kazanım ve Sosyal Uyum Düzeylerinin Aralarındaki İlişkinin Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

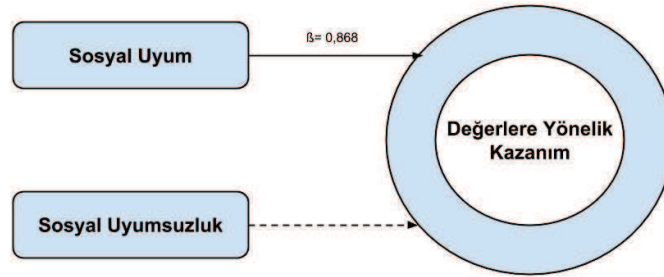
		Değerlere Yönelik Kazanım
Sosyal Uyum	r	0,566**
	p	0,000
Sosyal Uyumsuzluk	r	-0,184**
	p	0,008

Sosyal Uyumsuzluk ile değerlere yönelik kazanım arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0.184$; $p=0,008<0.05$). Buna göre sosyal uyumsuzluk arttıkça değerlere yönelik kazanım azalmaktadır.

Tablo 10. Sosyal Uyum Düzeylerinin Değerlere Yönelik Kazanım Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Değerlere Yönelik Kazanım	Sabit	0,022	0,064	0,949	50,316	0,000	0,321
	Sosyal Uyum	0,868	9,498	0,000			
	Sosyal Uyumsuzluk	0,169	1,387	0,167			

Sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk ile değerlere yönelik kazanım arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=50,316$; $p=0,000<0.05$). Değerlere yönelik kazanım düzeyinin belirleyicisi olarak sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) güçlü olduğu görülmüştür ($R^2=0,321$). Okul öncesi çocuklarının sosyal uyum düzeyi değerlere yönelik kazanım düzeyini arttırmaktadır ($\beta=0,868$). Okul öncesi çocuklarının sosyal uyumsuzluk düzeyi değerlere yönelik kazanım düzeyini etkilememektedir ($p=0.167>0.05$).

Şekil 2. Sosyal Uyum Düzeylerinin Değerlere Yönelik Kazanım Üzerine Etkisinin Sonuç Modeli

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

2013-2014 eğitim öğretim yılında İstanbul Kartal ilçesindeki devlet anaokullarında öğrenim gören okul öncesi 3-6 yaş grupları çocukların sosyal uyum düzeyleri ile değer kazanımları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada; 210 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Araştırmaya katılan okul öncesi çocuklarının değerlere yönelik kazanımlarının yüksek; sosyal uyum düzeylerinin ortalaması incelendiğinde, “sosyal uyum” düzeyinin yüksek; “sosyal uyumsuzluk” düzeyleri düşük bulunmuştur. Bu durum okul öncesi çocukların değerler edinmesi, sosyal uyumun artırılması ve sosyal uyumsuzlukların azaltılması açısından olumlu bir ortamın varlığına işaret etmektedir.

Erkek okul öncesi çocuklarının sosyal uyumsuzluk puanları, kız okul öncesi çocuklarının sosyal uyumsuzluk puanlarından yüksek bulunmuştur. Sosyal uyum cinsiyete göre farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Benzer bir durum yapılan diğer bir çalışmada da ortaya çıkmıştır (Kapıkıran vd., 2006: 23-24). Bu sonuç, okul öncesi erkek çocuklarının sosyal uyumsuzluk düzeylerinin belirlenmesi ve azaltılmasına yönelik çalışmaların yapılması gerektiğine işaret etmektedir.

Annesinin eğitim düzeyi üniversite olan okul öncesi çocuklarının sosyal uyum puanları, annesinin eğitim düzeyi ilköğretim, ortaokul ve lise olan okul öncesi çocuklarının sosyal uyum puanlarından yüksek düzeyde bulunmuştur. Sosyal uyumsuzluk düzeyi ise, anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir.

Okul öncesi çocuklarının sosyal uyum ve sosyal uyumsuzluk puanlarının yaş grubu değişkenine göre de anlamlı derecede ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Okul öncesi çocuklarda sosyal uyum düzeylerinin 5-6 yaş grubu arasında daha yüksek olduğu, bunu 4-5 yaş grubu izlediği görülmüştür. Sosyal uyum düzeylerinin üst yaş grupları doğru gittikçe arttığı tesbit edilmiştir. Okul öncesi çocuklarda sosyal uyumsuzluk düzeylerinin ise, bunun tersi olarak 3-4 yaş grubunda en yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Okul öncesi çocuklarda sosyal uyumsuzluk üst yaş gruplarına doğru gittikçe azaldığı ortaya çıkmıştır. Bu durum yapılan çalışmalarla da uyumlu olduğu görülmüştür (Ensar ve Keskin, 2014: 469-470; Kapıkıran vd., 2006: 23-24; Gültekin Akduman vd., 2015: 680).

Baba eğitim düzeyi, aile gelir düzeyi, okula başlamadan önce çocuğa kimin baktığı, çocuğun eğitimiyle kimin ilgilendiği değişkenleri açısından sosyal uyum düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Bu durum Özbey ve Alisinanoğlu'nun (2009: 493) yaptığı çalışmalarla da uyumludur.

Araştırmaya katılan okul öncesi çocuklarının değerlere yönelik kazanım puanları ortalamalarının yaş grubu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Yaş grubu 5-6 yaş olan okul öncesi çocuklarının değerlere yönelik kazanım puanları, yaş grubu 3-4 yaş olan okul öncesi çocuklarının değerlere yönelik kazanım puanlarından yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan okul öncesi çocukların değerlere yönelik kazanımları; cinsiyete, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, aile gelir düzeyi, okul öncesi kurumuna başvurmadan önce çocuğa bakan kişi, çocuğun eğitimi ile doğrudan kimin ilgilendiğine göre değer kazanım düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Yaş düzeyinin artışıyla birlikte; sosyal uyumun arttığı, sosyal uyumsuzluğun azaldığı ve değerlere yönelik kazanım düzeyinin ise arttığı ortaya çıkmıştır. Elde edilen bu sonuçların olumlu olduğu ifade edilebilir.

Okul öncesi çocukların değerlere yönelik kazanımları ile sosyal uyum ve sosyal uyumsuzluk arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Buna göre sosyal uyum arttıkça değerlere yönelik kazanım artmaktadır. Sosyal uyumsuzluk arttıkça değerlere yönelik kazanım azalmaktadır. Bu durumun olumlu sonuç olarak görüldüğü söylenebilir.

Sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk ile değerlere yönelik kazanım arasında da anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Değerlere yönelik kazanım düzeyinin belirleyicisi olarak sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) güçlü olduğu görülmüştür. Okul öncesi çocuklarının sosyal uyum düzeyi değerlere yönelik kazanım düzeyini arttırmaktadır. Okul öncesi çocuklarının sosyal uyumsuzluk düzeyi değerlere yönelik kazanım düzeyini etkilememektedir.

Bu araştırma sonuçları ışığında okul öncesi çocukların sosyal uyum ve beceri düzeyleri ile değerlere yönelik kazanımlar arasında ilişki bulunduğu görülmektedir. Ayrıca okul öncesi çocuklarda oluşacak sosyal uyumun, değerlere yönelik kazanım üzerinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu sonuçlar ışığında ailede ve okul öncesi anaokullarında okul öncesi çocukların sosyal uyumsuzluklarını azaltıcı, sosyal uyum, beceri düzeyleri ve değer kazanımlarını ise arttırmaya yönelik tutum ve davranışların eğitimi ve öğretimi için çaba sarf edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2010). *Türkiye’de Aile Değerleri*, http://www.ailetoplum.gov.tr/upload/athgm.gov.tr/mce/eskisite/files/kutuphane_61_Turkiyede_aile_degerleri.pdf (24.11.2013)

Akbaş, O. (2008). Değerler Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (16), 9-27.

Arseven, A. (1986). Benlik Tasarımı Gelişimi ve Okul Başarısıyla İlişkisi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 15-26.

Aydın, M. Z. (2003a). *Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayıncılık.

Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Çifçi, İ. & Sucuoğlu, B. (2004). *Bilişsel Süreç Yaklaşımıyla Sosyal Beceri Eğitimi*, 4. Baskı, 231 s, Ankara: Kök Yayıncılık.

Çubukçu, Z. & Gültekin, M. (2006). İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler, *Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 37 Bahar, 155-174.

Dereli-İman, E. (2014). Değerler Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocukların Sosyal Gelişimine Etkisi: Sosyal Beceri, Psiko-Sosyal Gelişim ve Sosyal Problem Çözme Becerisi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(1), 249-268.

Dilmaç, B. (2007). *Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği İle Sınanması*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri ABD, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

Ergin, D. C. & Ekşi, H. (2012). *Okul Öncesi Eğitimdeki Bir Grup Çocuğa Uygulanan Değerler Eğitimi Programının Sosyal Becerilere Etkisi*, 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Marmara Üniversitesi, 12-14 Eylül 2012, Bildiri Özetleri Kitabı, İstanbul.

Ensar, F. & Keskin, U. (2014). İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyumları Üzerine Bir İnceleme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, 10 (2), 459-477.

Gander, M. J. & Gardiner, H. W. (2007). *Çocuk ve Ergen Gelişimi* (Çev: Ali Dönmez, Nermin Çelen ve Bekir Onur), Ankara: İmge Kitabevi.

Gelişli Y. & Yazıcı E. (2012). Türkiye’de Uygulanan Okul Öncesi Eğitim programlarının Tarihsel Süreç içerisinde Değerlendirilmesi, *Gazi Üniversitesi, Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 85-93.

Gresham, F.M. (1988). *Social Skills: Conceptual and Applied Aspects of Assessment, Training, and Social Validation*. In J. Witt, S. Elliott, & F.M. Gresham (Eds.), *Handbook of Behavior Therapy in Education* (pp. 523-546). New York: Plenum Press.

Gültekin Akduman G., Günindi Y. & Türkoğlu, D. (2015). Okul Öncesi Dönem Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri İle Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (37), 673-683, Nisan 2015.

Günindi, Y. (2010). *Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarına Uygulanan Sosyal Uyum Beceri Eğitimi Programının Çocukların Sosyal Uyum Becerilerinin Gelişimine Etkisi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi ABD, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Hökelekli, H. & Gündüz, T. (2007). *Üstün Yetenekli Çocukların Değer Yönelimleri ve Eğitimleri*, Eğitim ve Değerler-Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.

Işık, M. (2007) *Anasınıfına Devam Eden Beş-Altı Yaş Çocuklarına Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeğinin Uyarlanması ve Uygulanması*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Kapıkıran, N. A., İvrendi, A. B. & Adak, A. (2006). Okul Öncesi Çocuklarında Sosyal Beceri: Durum Saptaması, *Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 20-28

Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim ABD, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Neslitürk, S. (2013). *Anne Değerler Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi A.B.D., Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

OSBEP *Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Projesi (OSBEP)*, (2012). Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Proje Bilgi Formu, Ankara. <http://tegm.meb.gov.tr/www/okul-oncesi-sosyal-beceri-destek-projesi/icerik/38> (23.08.2015).

Özbey, S & Alisinanoğlu, F. (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6) Winter.

Sarı, M. (2007). *Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük ve Yüksek “Okul Yaşam Kalitesi” ne Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri ABD, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adana.

Yavuzer, H. (2007). *Çocuk Psikolojisi*, 20. Basım, 344.s. İstanbul: Remzi Kitabevi.

